

Люблін, 08.04.2013 р.

Реформа кримінально-процесуального законодавства в Казахстані посилює тиск на права і свободи громадян

Зміни кримінально-процесуального законодавства істотно розширили права органів кримінального переслідування. Реформа не усунула, а в окремих випадках – посилила проблеми порушення права на захист в судовому процесі, права на свободу мирних зборів і мітингів, права на свободу слова і поширення інформації.

Генеральна прокуратура Казахстану розробляє новий Кримінальний кодекс (КК), Кримінально-процесуальний кодекс (КПК), Кримінально-виконавчий кодекс (КВК) і Кодекс про адміністративні правопорушення (КпАП). *Триває перегляд практично усіх ключових законодавчих актів, що стосуються покарання громадян і процедури цього покарання*¹.

Ініціатором реформування кримінального законодавства стала Генеральна Прокуратура Казахстану за дорученням президента Нурсултана Назарбаєва від 06.01.2012 р. Через півтора роки з моменту початку реформи влада планує затвердити внесені зміни. Як заявив експерт робочої групи Генпрокуратури з розробки КК Руслан Токтагулов, новий КК планується винести на розгляд парламенту вже в серпні 2013 року, а ввести в дію 01.07.2014 р.². *На думку правозахисників, прискорені темпи реформування кримінального законодавства недопустимі, оскільки позбавляють можливості обговорення експертами і представниками громадянського суспільства наслідків реформи для суспільства Казахстану*³.

08-09.11.2012 р. відбувся Семінар Європейського Союзу і Республіки Казахстан з прав людини «Вклад і участь громадянського суспільства в кримінально-правових реформах в Казахстані». За підсумками обговорення, учасники семінару звернулися до Президента Казахстану і Генерального прокурора, висловивши стурбованість *«поспішністю прийняття нових редакцій Кримінального, Кримінально-процесуального і Кримінально-виконавчого кодексів Республіки Казахстан за відсутності необхідного широкого обговорення з громадянським суспільством і експертами»*. Правозахисники також запропонували направити тексти проектів кодексів на експертизу у Венеціанську комісію і Бюро з демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ⁴.

Як заявив Микола Хавронюк, що представляє Центр політико-правових реформ (Україна), «питання про розробку нової редакції КК є політичним і, якщо відповідні державні органи приймають таке рішення, вони беруть на себе відповідальність і за усі можливі негативні наслідки такого кроку»⁵.

Автори реформи виділили головні завдання:

- підвищити ефективність кримінально-процесуальної системи
- знизити рівень злочинності, зокрема, у сфері інформаційних технологій

¹ <http://www.time.kz/articles/moment/2013/03/27/evgenij-zhovtis-mi-vse-blizhe-k-modeli-policejskogo-gosudarstva>

² <http://mk-kz.kz/news/2013/03/27/832095-novyiy-ugolovnyiy-kodeks-planiruyut-vesti-v-kazahstane-s-1-iyulya-2014-goda.html>

³ <http://www.time.kz/articles/moment/2013/03/27/evgenij-zhovtis-mi-vse-blizhe-k-modeli-policejskogo-gosudarstva>

⁴ <http://www.zakon.kz/4523686-uchastniki-seminara-vystupili-s.html>

⁵ http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31281852#sub_id=106

- забезпечити «високий рівень захисту соціальної стабільності зважаючи на посилення покарання за будь-які спроби підірвати засади національної злагоди і спровокувати соціальні конфлікти»⁶.

Проекти кодексів були винесені на громадське обговорення. Детальну експертизу нових кодексів проводили експерти з Казахстану, України, Росії⁷:

- Ігор Лоскутов (ТОВ «Компанія «ЮрІнфо»)
- Арикбай Агибаєв (професор Казахстанського національного університету ім. Аль-Фарабі)
- Ісідор Борчашвілі (Міністерство юстиції Казахстану), Сагайдулла Куставлетов (Адміністрація Президента)
- Пол Івенс (президент Міжнародної комісії Французької національної ради Асоціації адвокатів)⁸
- Микола Хавронюк (український Центр політико-правових реформ)
- Леонід Головка (Московський державний університет).

Також було проведено декілька науково-практичних конференцій, семінарів і «круглих столів» за участю правозахисників, адвокатів і журналістів. **Проте, принципи зауваження і пропозиції від правозахисників, адвокатів, журналістів, представників громадянського суспільства були проігноровані.**

Нижче детально опишемо найбільш суперечливі пункти Кримінального кодексу (вказані тільки ті пункти статей, які зазнали змін).

1. Посилення покарання за політичними статтями в Кримінальному Кодексі Казахстану.

Назва статті	Чинний КК	Новий КК
Збудження соціальної, національної, родової, расової або релігійної ворожнечі	<p><u>Стаття 164</u></p> <p><u>п. 1.</u> Умисні дії, спрямовані на збудження соціальної, національної, родової, расової, релігійної ворожнечі або розбрату, на зневагу національної честі і гідності або релігійних почуттів громадян, а також пропаганда винятковості, переваги або неповноцінності громадян за ознакою їх належності до релігії, станової, національної, родової або расової приналежності, якщо ці діяння здійснені публічно або з використанням засобів масової інформації, а також шляхом поширення літератури і інших носіїв інформації, що пропагують соціальну,</p>	<p><u>Стаття 181</u></p> <p><u>п. 1.</u> Умисні дії, спрямовані на збудження соціального, національного, родового, расового, станового або релігійного розбрату, на зневагу національної честі і гідності або релігійних почуттів громадян, а також пропаганда винятковості, переваги або неповноцінності громадян за ознакою їх належності до релігії, станової, національної, родової або расової приналежності, якщо ці діяння здійснені публічно або з використанням засобів масової інформації або інформаційно-комунікаційних мереж, а також</p>

⁶ http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31140848&page=1

⁷ <http://online.zakon.kz/ContentPages/DocList.aspx?m=f&cl=278531&sort=2#scroll=0>

⁸ http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31299192

національну, расову, релігійну ворожнечу або розбрат, - караються **штрафом в розмірі до 1000 місячних розрахункових показників (МРП)⁹ (8950 євро)** або виправними роботами на термін до 2 років, або **позбавленням волі на термін до 7 років.**

п. 2. Ті ж дії, здійснені групою осіб або неодноразово, або сполучені з насильством або загрозою його застосування, а також особою з використанням свого службового становища або керівником громадського об'єднання, - караються **штрафом в розмірі від 500 до 3000 МРП (4475-26860 євро), або обмеженням свободи на термін до 4 років, або позбавленням волі на термін від 3 до 7 років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на термін до 3 років або без такого.**

п. 3. Дії, передбачені частинами першою і другою цієї статті, що спричинили тяжкі наслідки, - караються позбавленням волі на термін **від 7 до 12 років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на термін до 3 років або без такого.**

шляхом виготовлення або поширення літератури або інших носіїв інформації, що пропагують соціальний, національний, родовий, расовий, становий або релігійний розбрат, - караються **обмеженням свободи на термін від 2 до 7 років або позбавленням волі на той самий термін.**

п. 2. Ті ж дії, здійснені групою осіб, групою осіб за попередньою змовою або неодноразово, або сполучені з насильством або загрозою його застосування, а також особою з використанням свого службового становища або лідером громадського об'єднання, - караються **позбавленням волі на термін від 5 до 10 років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на термін до 3 років або без такого.**

п. 3. Дії, передбачені частинами першою і другою цієї статті, **здійснені злочинною групою**, або такі, що спричинили тяжкі наслідки, - караються позбавленням волі на термін **від 12 до 20 років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на термін до 3 років або без такого.**

- За звинуваченням у «збудженні соціальної ворожнечі» опозиційний політик Володимир Козлов 08.10.2012 р. був засуджений до 7,5 років в'язниці з конфіскацією майна¹⁰. Міжнародна громадськість виступила з різкою критикою вироку і закликала владу Казахстану припинити використовувати кримінальне законодавство в цілях боротьби з політичними опонентами^{11,12}.

⁹ 1 МРП = 1731 тенге = 9 євро

¹⁰ http://odfoundation.eu/ru/publics/1031/kazakhstan_lider_oppozitsii_prigovoren_godam_mesyatsam_tyurmi_konfiskatsiev_imushchestva

¹¹ <http://www.hrw.org/news/2012/10/09/kazakhstan-opposition-leader-jailed>

¹² <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/25911/>

Створення або участь в діяльності незаконних громадських і інших об'єднань

Стаття 337

п. 1. Створення або керівництво релігійним або громадським об'єднанням, діяльність якого пов'язана з насильством над громадянами або іншим спричиненням шкоди їх здоров'ю, або зі спонуканням громадян до відмови від виконання громадянських обов'язків або до здійснення інших протиправних дій, а також створення або керівництво партією на релігійній основі або політичною партією або професійною спілкою, фінансованими з заборонених законами Республіки Казахстан джерел, - караються **штрафом в розмірі від 200 до 500 МРП (1790-4475 євро)**, або виправними роботами на термін до 2 років, або обмеженням свободи на термін до 6 років, або позбавленням волі на той самий термін з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на термін до 6 років.

п. 2. Створення громадського об'єднання, що проголошує або на практиці реалізовує расову, національну, родову, соціальну, стану або релігійну нетерпимість або винятковість, закликає до насильницького скидання конституційного ладу, підривання безпеки держави або посягання на територіальну цілісність Республіки Казахстан, а також керівництво таким об'єднанням - караються **виправними роботами на термін до двох років, обмеженням свободи на термін до 3 років, або позбавленням волі на термін від 3 до 7 років** з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на термін до 3 років.

Стаття 410

п. 1. Створення або керівництво релігійним або громадським об'єднанням, діяльність якого пов'язана з насильством над громадянами або іншим спричиненням шкоди їх здоров'ю, або зі спонуканням громадян до відмови від виконання громадянських обов'язків або до здійснення інших протиправних дій, а також створення або керівництво партією на релігійній основі або політичною партією або професійною спілкою, фінансованими із заборонених законами Республіки Казахстан джерел, - караються **штрафом в розмірі до 6000 МРП (53903 євро)**, або виправними роботами в тому ж розмірі, або обмеженням свободи на термін до 6 років, або позбавленням волі на той самий термін, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на термін до 6 років.

п. 2. Створення громадського об'єднання, що проголошує або на практиці реалізовує расову, національну, родову, соціальну, стану або релігійну нетерпимість або винятковість, закликає до насильницького скидання конституційного ладу, підривання безпеки держави або посягання на територіальну цілісність Республіки Казахстан, а також керівництво таким об'єднанням – караються **позбавленням волі на термін від 3 до 7 років** з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на термін до трьох років.

	<p><u>п. 3.</u> Активна участь в діяльності об'єднань, вказаних в частинах першій або другій цієї статті, - карається штрафом в розмірі від 100 до 300 МПР (895-2685 євро), або виправними роботами на термін до 6 років, або обмеженням свободи на термін до 6 років або позбавленням волі на той самий термін.</p>	<p><u>п. 3.</u> Активна участь в діяльності об'єднань, вказаних в частинах першій або другій цієї статті, - карається штрафом в розмірі до 6000 МПР (53903 євро), або виправними роботами в тому ж розмірі, або обмеженням свободи на термін до 6 років, або позбавленням волі на той самий термін.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Таким чином, реформа КК створює перешкоди для участі громадян в опозиційних об'єднаннях. 		
<p>Масові заворушення</p>	<p><u>Стаття 241</u></p> <p><u>п. 3.</u> Заклики до активної непокори законним вимогам представників влади і до масових заворушень, а також заклики до насильства над громадянами - караються обмеженням свободи на термін до 2 років, або позбавленням волі на термін до 3 років.</p>	<p><u>Стаття 278</u></p> <p><u>п. 3.</u> Заклики до активної непокори законним вимогам представників влади і до масових заворушень або провокація масових заворушень, а також заклики до насильства над громадянами - караються обмеженням свободи на термін до 3 років або позбавленням волі на той самий термін.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • За фактом Жанаозенської трагедії грудня 2011 року, за організацію і участь у масових заворушеннях в квітні 2012 були засуджені 34 нафтовики і 11 жителів с. Шетпе на терміни ув'язнення від 2 до 7 років. Міжнародні спостерігачі виявили факти неодноразового фізичного і психічного насильства відносно заарештованих нафтовиків і жителів с. Шетпе¹³. Є підстави вважати, що після Жанаозенських подій влада Казахстану намагається присікти будь-які спроби організації антиурядових мітингів і демонстрацій. 		
<p>Порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, пікетів, вуличних ходів і демонстрацій</p>	<p><u>Стаття 334</u></p> <p><u>п. 1.</u> Порушення порядку організації або проведення зборів, мітингів, пікетів, вуличних ходів або демонстрацій, здійснене організатором зборів, мітингу, пікету, вуличного ходу або демонстрації, якщо ця дія спричинила порушення роботи транспорту, завдала істотної шкоди правам і законним інтересам</p>	<p><u>Стаття 406</u></p> <p><u>п. 1.</u> Організація, проведення або участь в незаконних зборах, мітингу, ході, пікеті, демонстрації або іншому незаконному публічному заході, а також сприяння організації або проведенню таких заходів шляхом надання приміщення, засобів зв'язку, устаткування, транспорту - караються штрафом у розмірі 100</p>

¹³ http://www.odfoundation.eu/files/pdf/ODF_courts_Zhanozen_maket_RU_final.pdf

	<p>громадян і організацій, - карається штрафом в розмірі від 100 до 800 МРП (895-7162 євро), або залученням до громадських робіт на термін від 120 до 180 годин, або обмеженням свободи на термін до 1 року.</p> <p><u>п. 2.</u> Організація або проведення незаконних зборів, мітингів, пікетів, вуличних ходів і демонстрацій, здійснена організатором зборів, мітингу, пікету, вуличного ходу або демонстрації, а також активна участь в незаконних зборах, мітингах, пікетах, вуличних ходах або демонстраціях, якщо ці дії спричинили наслідки, передбачені частиною першої цієї статті, - караються штрафом в розмірі від 200 до 1000 МРП (1790-8952 євро), або залученням до громадських робіт на термін від 180 до 240 годин, або обмеженням свободи на термін до 1 року, або позбавленням волі на той самий термін.</p>	<p>МРП (895 євро), або виправними роботами в тому ж розмірі, або залученням до громадських робіт на термін до 120 годин, або арештом на термін до 2 місяців.</p> <p><u>п. 2.</u> Ті ж дії, що завдали істотної шкоди правам і законним інтересам громадян або організацій або інтересам товариства або держави, що охороняються законам, - караються штрафом в розмірі до 300 МРП (2685 євро), або виправними роботами в тому ж розмірі, або залученням до громадських робіт на термін до 240 годин, або арештом на термін до 4 місяців.</p>
<p>Наклеп</p>	<p><u>Стаття 129</u></p> <p><u>п. 1.</u> Наклеп, тобто поширення свідомо неправдивих відомостей, що порочать честь і гідність іншої особи або підривають її репутацію, - карається штрафом в розмірі від 100 до 200 МРП (895-1790 євро), або залученням до громадських робіт на термін від 120 до 180 годин, або виправними роботами на термін до 1 року.</p> <p><u>п. 2.</u> Наклеп, що міститься в публічному виступі, або в творі, що публічно демонструється, або в засобах масової інформації, -</p>	<p><u>Стаття 129</u></p> <p><u>п. 1.</u> Наклеп, тобто поширення свідомо неправдивих відомостей, що порочать честь і гідність іншої особи або підривають її репутацію, - карається штрафом в розмірі до 1000 МРП (8952 євро), або виправними роботами в тому ж розмірі, або обмеженням свободи на термін до 1 року, або позбавленням волі на той самий термін.</p> <p><u>п. 2.</u> Та ж дія, здійснена публічно або з використанням засобів масової інформації або інформаційно-комунікаційних мереж, -</p>
<p>• Можливість арештів за участь в несанкціонованих мітингах істотно погіршує положення громадських активістів.</p>		

	<p>карається штрафом в розмірі від 200 до 500 МРП (1790-4475 євро), або залученням до громадських робіт на термін від 180 до 240 годин, або виправними роботами на термін від 1 року до 2 років, або обмеженням свободи на термін до 2 років.</p>	<p>карається штрафом в розмірі до 2000 МРП (17904 євро), або виправними роботами в тому ж розмірі, або обмеженням свободи на термін до 2 років, або позбавленням волі на той самий термін.</p>
<p>У Казахстані останнім часом почастишали позови державних чиновників до журналістів за необґрунтованими звинуваченнями в наклепі, змушуючи тих виплачувати непомірні грошові компенсації. Президент пресозахисної організації «Аділ соз» Тамара Калеева відзначає, що в середньому за рік відкривається близько 20 кримінальних справ на журналістів за звинуваченням у наклепі, в той час, як в Європі за фактом за це давно не притягають до кримінальної відповідальності¹⁴. В той самий час, Руслан Токтагулов заявляє: <i>«невірним є співставлення свободи слова як в контексті висловлювання своєї думки людиною, так і в контексті свободи засобів масової інформації, з таким суспільно небезпечним діями, як умисне поширення свідомо неправдивих відомостей, що завдають шкоди репутації іншої людини»</i>¹⁵.</p>		
<p>Публічна зневага і інше посягання на честь і гідність Першого Президента Республіки Казахстан — Лідера Нації</p>	<p><u>Стаття 317-1</u></p> <p><u>п. 1.</u> Публічна зневага або інше посягання на честь і гідність Першого Президента Республіки Казахстан — Лідера Нації, осквернення зображень Першого Президента Республіки Казахстан — Лідера Нації - караються штрафом в розмірі від 200 до 700 МРП (1790-6267 євро), або залученням до громадських робіт на термін від 180 до 240 годин, або виправними роботами на термін до 1 року, або обмеженням свободи на термін до 1 року, або позбавленням волі на той самий термін.</p> <p><u>п. 2.</u> Ті ж дії, здійснені з використанням засобів масової інформації, - караються штрафом в розмірі від 500 до 1000 МРП (4475-8952 євро), або виправними роботами на термін від 1 року до 2 років, або обмеженням свободи на термін до 3 років, або позбавленням волі на той самий термін.</p>	<p><u>Стаття 379</u></p> <p><u>п. 1.</u> Публічна зневага або інше посягання на честь і гідність Першого Президента Республіки Казахстан - Лідера Нації, осквернення зображень Першого Президента Республіки Казахстан - Лідера Нації - караються штрафом в розмірі до 2000 МРП (17904 євро), або виправними роботами в тому ж розмірі, або обмеженням свободи на термін до 2 років, або позбавленням волі на той самий термін.</p> <p><u>п. 2.</u> Ті ж дії, здійснені з використанням засобів масової інформації або інформаційно-комунікаційних мереж, - караються штрафом в розмірі до 3000 МРП (26860 євро), або виправними роботами в тому ж розмірі, або обмеженням свободи на термін до 3 років, або позбавленням волі на той самий термін.</p>

¹⁴ <http://rus.azattyq.org/content/kazakhstan-kleveta-dekriminalizacia/24940259.html>

¹⁵ http://tengrinews.kz/kazakhstan_news/v-kazahstane-sohranitsya-ugolovnaya-otvetstvennost-za-klevetu-230813/

	<p><u>п. 3.</u> Вплив у будь-якій формі на Першого Президента Республіки Казахстан — Лідера Нації або членів його сім'ї, що мешкають разом з ним, з метою перешкоджання його законній діяльності - карається обмеженням свободи на термін до 5 років або позбавленням волі на той самий термін.</p>	<p><u>п. 3.</u> Вплив у будь-якій формі на Першого Президента Республіки Казахстан - Лідера Нації або членів його сім'ї, що мешкають разом з ним, з метою перешкоджання його законній діяльності - карається штрафом в розмірі до 5000 МРП (44310 євро), або виправними роботами в тому ж розмірі, або обмеженням свободи на термін до 5 років або позбавленням волі на той самий термін.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Ці положення суперечать рекомендаціям Комітету з прав людини ООН, які викладені в зауваженнях до статті 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: «Усі громадські діячі, у тому числі представники вищої політичної влади, такі як голови держав і урядів, можуть на законних підставах ставати об'єктом критики і нападок політичної опозиції. Законом не повинні встановлюватися жорсткіші заходи покарання виключно у зв'язку з положенням особи індивіда, чия репутація була нібито поставлена під сумнів»¹⁶. 		
<p>Надання послуг для розміщення Інтернет-ресурсів, що переслідують протиправні цілі</p>	<p>Діючий КК РК не передбачає покарання за ці дії.</p>	<p><u>Стаття 219</u></p> <p><u>п. 1.</u> Свідомо протиправне надання послуг з надання апаратно-програмних комплексів, що функціонують у відкритій інформаційно-комунікаційній мережі для розміщення Інтернет-ресурсів, які переслідують протиправні цілі, - караються штрафом в розмірі до 2000 МРП (17904 євро), або виправними роботами в тому ж розмірі, або обмеженням свободи на термін до 2 років, або позбавленням волі на той самий термін, з конфіскацією майна або без такої, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на термін до 2 років.</p> <p><u>п. 2.</u> Ті ж дії, здійснені групою осіб за попередньою змовою або</p>

¹⁶ <http://www.medialawca.org/posts/10-05-2012/61612.html>

злочинною групою, -
караються позбавленням волі на термін від 3 до 7 років з конфіскацією майна або без такої, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на термін до 3 років.

- Представник прокуратури Руслан Токтагулов стверджує: «Цей кримінально-правовий захід дозволить забезпечити чистоту інформаційної інфраструктури країни від розміщення на її території протиправного контенту як вітчизняних, так і зарубіжних користувачів»¹⁷. Це нововведення може ще більше посилити контроль інформаційного простору і використовуватися як інструмент боротьби з інакомисленням.

Найбільшу тривогу викликає ігнорування владою вимоги міжнародної та казахстанської спільноти декриміналізувати статтю за наклеп і відмінити статтю про «збудження соціальної ворожнечі» (оскільки цей термін не має конкретних певних правових рамок). Зокрема, Резолюції Європейського Парламенту від 15.03.2012¹⁸ і 22.11.2012¹⁹ закликали Казахстан:

- внести поправки до кримінальної статті про «збудження соціальної ворожнечі» відповідно до міжнародних стандартів захисту прав людини;
- завершити переслідування політичної опозиції і незалежних ЗМІ в країні, а також звільнити усіх осіб, взятих під варту за політично мотивованими звинуваченнями;
- припинити використовувати законодавство щодо боротьби з тероризмом як привід для заборони діяльності опозиції і перешкоди висловлюванню думок.

У таких умовах виникають нові загрози політично мотивованих переслідувань в Казахстані.

2. Скасування стадії дослідчої перевірки і порушення кримінальної справи в новому КПК.

- **Новий КПК дозволяє на підставі однієї заяви проти фізичної особи порушити проти неї кримінальну справу.** З моменту реєстрації заяви і до моменту визнання особи підозрюваним поліція проводить повноцінні слідчі заходи: обшуки, затримання, прослуховування телефонних переговорів, збір доказів²⁰. **Скористатися допомогою адвоката особа може тільки після виникнення у неї статусу підозрюваного.** У зв'язку з цим, голова Республіканської колегії адвокатів Казахстану Ануар Тугел наполягає на тому, що адвокат повинен вступати в процес на самих ранніх стадіях судочинства²¹.
- **Стаття 190 нового КПК передбачає, що у разі «визнання провини» підозрюваним досудове розслідування може бути закінчене в прискореному порядку²².** Крім того, проект КПК не змінив норму про санкціонування арешту. Таким чином при вирішенні питання про

¹⁷ http://tengrinews.kz/kazakhstan_news/kazahstane-predlojili-vvesti-ugolovnoe-nakazanie-hosting-protivopravnogo-230830/

¹⁸ http://odfoundation.eu/en/urgents/699/european_parliament_resolution_on_kazakhstan

¹⁹ http://odfoundation.eu/en/urgents/1079/european_parliament_resolution_on_kazakhstan

²⁰ http://odfoundation.eu/ru/publics/1137/kazahstan_obshchestvennost_kritikuet_proekt_novogo_ugolovnogo_zakonodatelstva

²¹ <http://newskaz.ru/society/20130228/4824757.html>

²² http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31122244

видачу санкції на арешт прокурорам не треба допитувати затриманого і доводити обґрунтованість звинувачень²³. А оскільки суд, який видає санкцію на арешт, не може втручатися в розслідування справи, часто підозрюваних заарештовують без достатніх на це підстав.

- **Глава 31 нового КПК передбачає, що за дорученням органу досудового розслідування або з санкції прокурора можуть проводитися «негласні» (секретні) слідчі дії:** аудіопрослуховування, відеозйомка, перехоплення інформації в телекомунікаційних мережах, прослуховування телефону, контроль пошти, зняття інформації з комп'ютера, проникнення до оселі. Отримані в результаті цих заходів відомості автоматично стають доказами, без додаткової перевірки. Авторитетний експерт Олександр Гінзбург відзначає, що таким чином відбувається злиття кримінального процесу і оперативно-розшукової діяльності, що *«відкидає кримінальний процес в далекі часи інквізиційного характеру»*. Тим більше, автори нового КПК в цьому питанні ніяк не аргументують свої пропозиції і не посилаються на міжнародний досвід²⁴. Юрист Лейла Рамазанова повідомила Фундації «Відкритий Діалог», що норми про «негласне» проникнення до оселі, «негласний» обшук і конфіскація майна за відсутності вироку про винність суперечать положенням Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

Генеральна Прокуратура обґрунтовує свої пропозиції необхідністю скоротити час розслідування злочинів. Враховуючи численні факти фальсифікації звинувачень і застосування тортур при розслідуванні Жанаозенських подій²⁵ такі нововведення до КПК можуть призвести до обмеження права на захист і «вибивання» свідчень.

3. Перекваліфікація безлічі адміністративних правопорушень у розряд кримінальних.

- Новий КК вводить додаткову категорію кримінально карних дій – кримінальні проступки. До них віднесли найбільш серйозні адміністративні правопорушення, які раніше не передбачали покарання у вигляді позбавлення волі. **До кримінального законодавства введено понад 200 статей, що передбачають арешт до 60 діб.** Правозахисник Євген Жовтіс переконаний, що неприпустимо розглядати позбавлення волі як один з основних способів попередження дрібної злочинності. Рівень безпеки в суспільстві не стає вищим, оскільки часто з в'язниці виходять озлоблені люди, схильні до насильства: *«Це означає, що наша кримінальна політика репресивна. ...І в результаті, як мені здається, ми все більше і більше наближаємося до моделі поліцейської держави»²⁶.*

Останні кримінальні переслідування опозиційних політиків і цивільних активістів, колишніх чиновників різного рівня, а також заборона діяльності незалежних ЗМІ і опозиційних об'єднань підтверджують наявність проблеми верховенства права у Казахстані. Поки ще триває громадське обговорення реформування кримінально-процесуальної системи Казахстану і є можливість пропонувати поправки до розроблених урядом кодексів.

Тому ми закликаємо міжнародні правозахисні організації і уряди демократичних держав звернутися до влади Казахстану, відзначаючи необхідність приведення кримінального законодавства у відповідність до міжнародних договорів в області прав людини. Зокрема – переглянути статті Кримінального кодексу, які використовуються як інструмент боротьби з інакомисленням, опозиційними політиками і об'єднаннями.

²³ <http://newskaz.ru/society/20130228/4826152.html>

²⁴ <http://www.zakon.kz/4548079-chitaja-proekt-ugolovno-processualnogo.html>

²⁵ http://www.odfoundation.eu/files/pdf/ODF_courts_Zhanaozen_maket_RU_final.pdf

²⁶ <http://www.time.kz/articles/moment/2013/03/27/evgenij-zhovtis-mi-vse-blizhe-k-modeli-policejskogo-gosudarstva>

Свої листи і пропозиції можна відправляти за такими адресами:

- Президентіві Казахстану Нурсултану Назарбаєву (Адміністрація Президента, будівля «Акорда», Лівий берег річки Ішим, Астана 010000, Казахстан, факс +7 7172 72 05 16).
- Генеральному Прокуророві Асхату Даулбаєву (Будинок міністерств, під'їзд №2, вул. Оринборг, 8, м. Астана 010000, факс +7 7172 50 25 34).
- Міністрові внутрішніх справ Казахстану Калмуханбету Касимову (проспект Тауелсіздік, 1, м. Астана, 010000, телефон +7 7172 72-20-50, +7 7172 71-52-30).

Для отримання детальнішої інформації, будь ласка, звертайтеся:

Людмила Козловська, Фундація «Відкритий Діалог»

lyudmylakozylovska@odfoundation.eu